

Lehota M. János

Szilángok

(Szoliva János
– *Hol a találkozás?*)

Szoliva János
Hol a találkozás?

*Ki vagy te, ki társam sose voltál,
csak másik énem,
kivel együtt élek örök szövetségben,
ki féltve követ, mint az árnyék,
ki – partot a tenger – úgy ölel,
kinek ajka íze öröm és szorongás:
egybeforraszt,
s elszakít?*

Szoliva János saját nyelvét autentikusan megszólaltató „töredékei”, szinte röggé dermedő, mégis egymással játékba-táncba perdülő versei e legújabb kötetében is a lét általa megélt teljességének a hitével veszik fel a küzdelmet. A szerelem rejtett, titkokban, a Másikban gyökerező és felénk nyúló gesztusait tárja elének a költő *Hol a találkozás?* című válogatásában, mely immáron tizedik önálló verseskötetként látott napvilágot. A mű szilánkokat, karcolatokat idéző verseiben a határelmény villan fel: a pillanat megragadását ellehetetlenítő idő és tér kegyetlen és mégis a közeledést lehetővé tevő gesztusai, ami a környezet, a táj és a világ őt körülvevő, őt érintő, mindent a nőiség metaforáiba burkoló képeiben tárulkozik fel számunkra. A művek sora egy ciklikus ívet jár be, ahol a tavasz fényei, a fák árnyai és a bokák röppenései mind-mind a megtalált-elvesző nő által megidézett szerelem titkaiba engednek bebocsáttatást, felillantva az ős, a tél és a sötét állandó gomolygását. Az a mindannyiunk számára átélt viszony bontakozik ki előttünk, ahol az összefonódás, az odafordulás már eleve önmagában hordozza a búcsúzás, az elfordulás lehetőségét, vagy viszont, ahol a Másik arcának hiánya emlékezésre, vágyra: „összerakásra” készlet.

Elbeszélésre. Talán csak ezzel a kifejezéssel, cselekvéssel írható le az a vívódás, mely Szoliva e mostani, de

korábbi alkotásaiban és köteteiben is megmutatkozik, és szinte egyedüli szervező erővel bír. Felületes kritikai szemszögből felvethető, hogy a fragmentáltság, a rövid és tömör beszédmód egy szétesettséget vagy szervezatlenséget rejt el a költő részéről. Egy olyan poétikai bizonytalanságot, amit a töredékesség műfaji utalásai megengednek, mivel az enigmatikussággal látszólagos leplet boríthat arra a homályra, ami művészinak tűnve elfed egy ürességet. Ha nem a költői metafora temporalitása felől közelítünk Szoliva János költészetéhez, bizony elgondolkodtató lehet e kritikai beállítódás lehetősége. Am ehelyütt nézőpontunk az időbeliség nem-mindennapi tapasztalatából indul ki, így lehetőség nyílik egy konstruktív olvasatra.

„Minden csupa jel...”

Az idő - általános és tradicionális felfogásában - jelenlévő pillanatok pontszerű, szukcesszív folyamata, mely egy valaha-volt, már-nincs világából feltartóztathatatlannul gördülve áramlik az itt és most felé, majd az ebből következő még-nem-jelen-lévő jövő irányába. Szinte térszerű folyam, mely kacskaringózza-tekeregve hömpölyög egy még nem látott világba, új kanyarulatokat és tájakat ígérve. E folyam utazói - és sokszor rabjai - vagyunk mi magunk, akik szélfúttá arccal hasítunk előre, meg-megállva, hátratekintve, hogy emlékeket felidézve összekapcsoljuk az elveszett idők emlékeit és képeit utunk jelen állomásával. Visszanézünk, hogy lássuk a magunk mögött hagyott tájak látványát, elhalasztott áramlatok és elágazások tovatűnő hullámain, melyeket oly sokszor szeretnénk holtágaknak hinni, bízva, hogy mi valóban egy fő vonulat hátán haladunk, logikusan és kauzálisan a megérdemelt cél felé. E költői ábrándok a fiatalság romantizáló vágyaiból merítve elfogadhatók, ha nem is művészetként.

Szoliva János versei, eddigi életműve nem romantizáló, az idő elreppenő pillanatait, vissza nem hozható élményeit megidéz, e megidézés lehetetlenségét is belátó töredékek. Az ő költői időfelfogása és nézőpontja más irányban keresendő, ott, ahol e töredékek már nem pillanatokot reprezentálnak, nem egy valaha jelenként megélt pontszerű képet idéznek meg, mely mára múlttá válván az emlékezetben él mint egyszer-volt élmény. Amit egy gesztus keserű-savanykás ízével nosztalgikusan az elmúlt élet kútjából illuzórikusan visszaidézhet. Szoliva számára e múlt így sosem volt – most születik, folyamatosan. Nem nosztalgizál az elmúlás keservén. Versei, metaforái és képei egybetolódó és egymásba fonódó horizontok hektikus szövete, ahol „minden csupa jel” biztos és valóban létező referencia nélkül. Szövevény. Mert számára a múlt soha nem egy valaha megélt jelen emlékezete: e jelen nem állt elő, nem is állhat elő – mindig áthatja egy vágy előre, és mindig belejátszik egy értelmezést biztosító tradíció: „És hol a pillanat,/ ami megmarad -/ ami virág valahol?” Amikor észleljük és átéljük élményeinket, a megjelenő másikat és a felbukkanó újat, azt soha nem egy jelen pillanatában értjük meg, mert az észlelés és megértés, értelmezés, életünk szövetébe való beillesztés, tehát az Énbe való integrálás mindig dinamikus folyamatként konstruálódik meg. Saját történetünként. E történet pedig, mint minden történet, csak a végpont felől, csak egy elérendő, vágyakozóan előttünk lebegő cél felől hozza létre magát, egy olyan cél felől, mely sosincs jelen, csak illuzórikusan kivetül egy majdan eljőn horizontján – én-hiányként. E kivetülés mint álom-kép felől konstruáljuk-értjük jelenünk és múltunk eseményeit, szőjük meg életünk textúráját, újra és újra. Jelenlét és hiány egyidejűségében. Így e kint-lét mindig tőlünk különálló, mégis minket mélyen érintő közeledés, ahol a másik alakja, arca és tekintete feltűnhet, mert szállásadóként kiszorítunk önmagunk bezártságából számára egy kis helyet, létet. Ezért a Másik soha nem kebelezhető be egy azonosságot feltételező Énbe, a különböző nem ragadható meg az én azonosságával egy pillanatban. Ő mindig is különböző marad tőlem, mert a világunk közös, és nem az enyém. Közös otthon. Így múltunk emlékei nem egy valaha észlelt és megélt jelenből vezetődnek le. Szoliva János két évtizedes költői munkássága ennek tanúságtétele. Alkotásai ezért töredékesek, alázatosak, mindig más és

más történetként újraszöhetőek. Emlék-képek. És az emlékkép – kép: nem visszaemlékezés egy jelenre, hanem köztes létező a dologi-tárgyi világ és az illúzió között. Egyanyagi hordozóval bíró fantázia, egy közellévő távollét, mely soha nem érkezik meg, csak felfüggeszt. Felfüggeszti éneket, a másik megismerhetőségét, a világ bekebelezhetőségét tagadja meg tőlem, lebontva és kítárva a világ elé. Különbözőséget hoz az azonosság hatalmi megragadásának szorításába, így nyitva ki minket a szerelemnek és a megismerés örök körforgásának. Szoliva János verseit e metaforika képisége jellemzi, ahol minden egységbe rendeződik, keretbe kerül, és ugyanakkor el is különbözik, mert megtagadja a világos és precíz logika definiálhatóságát. Ezért Szoliva alkotásai csupa kérdés és talány, csupa „kitüremkedés”, „félbeszakadás”, „eltérítés”, „kerülőút” és „összefonódás”. Ahol folyamatosan: „nincsen-világból/ összerakom/ kitalált arcotat” mert „nem vagy otthon sehol” – így „csak nézzük egymást,/ csak nézzük magunkat./ felsírnak sosem volt perceink.../”. Hol a találkozás? A kötet címe és címadó verse örök kérdés marad. A találkozás soha nem jöhet el, csak közeledés egy folyamatos távollét közepette. De ahol a közeledést csak a távollét biztosíthatja. A tapasztalás és értés azonosságába maradéktalanul nem hullhat bele a különböző, mert akkor ő nem is különböző, így maradna a puszta és sivár narcisztikus lét, az önmagam végtelen tételezése. A találkozás ekkor azért lehetetlen, mert nem lenne kívül. Szolivánál e találkozás, a szerelemben és utazásban megélt együttlét nem azért tolódik el, mert emígy lehetetlen, hanem mert örök és folyamatos, dinamikus és vibráló, hol közeli, hol e közelség lehetőségét biztosító távolság, mely képeket és fantáziát teremt. Metaforát, ami maga az azonos, de mégis más. Így emberi.

A kötet átfogó képei a látvány és a filozofikus gondolat cikázásait, benső kétkedéseit és revelációit tartják egyben, amitől látszólagos fragmentáltsága teljessé, újra- és újraértelmezhetően egységessé válik. Ettől lehet e versciklus Szoliva János költészetének egy újabb nagyszerű tablója, az olvasónak pedig egy mélyen érintő élmény.

(Pannon Tükör Könyvek, 2009.)